

CÀ REZZONICO A VELENCEI SETTECENTO ÁLOMKASTÉLYA.

Irta: Villani Lajos.

A REZZONICO-palota, mely idén Velence nevezetessége lett, még a XVII. századból ered. Ennek derekán kapott a régi patricius Bon családtól felépítésére megbízást Baldassare Longhena, a Santa Maria della Salute és később a Pesaro-palota megalkotója. Az építkezés azonban abbamaradt, mert a megrendelők pénze elfogyott, Longhena pedig meghalt. A félig elkészült Rezzonico-palota csonka állapotában aludta át a századfordulót, hogy azután felébredve, a gazdagság fényében tündökölhessen annak a XVIII. századnak környezetében, melynek műkincsei révén most értékes művészeti letét birtokába jutott és így kiemelkedő helyet nyert még a Canal-Grande két gyönyörű palotasorában is. A Genovából származó kalmár-család, a Rezzonicok érdeme ez, kik a félbemaradt műremeket megvették, az építés befejezésére koruk egyik nagy művészenek, Massarinak, megbízást adtak és Velencébe költözve, ottani palotájukat öltöztették abba a fénybe és pompába, melyre aranyuk bősége nekik módot adott. Így lett Cà Rezzonico a XVIII. század előkelő velencei társadalmának központja, nagyszabású ünnepek színhelye, melyeknek vendégei között gyakran szerepeltek magasrangú külföldiek is. Az egykorú krónika feljegyezte azokat a ragyogó estélyeket, melyekre fontos családi események adtak alkalmat; Carlo Rezzonico megválasztása pápává (XIII. Kelemen), két másik családtag felemelkedése San Marco prokurátorának tisztségére. Fontosságban azonban felülmúlták ezeket ama ünnepek, amelyeket a velencei köztársaság kívánságára rendeztek a palota birtokosai, uralkodó családok tagjai részére, kik rövid időre Velencébe ellátogattak. Ezek között is legnevezetesebb vendége volt Cà Rezzoniconak a későbbi II. József császár, ki 1769-ben tett tanulmányútja folyamán került Velencébe. Az osztrák és magyar trón várományosa tartózkodóan viselkedett és került a hivatalos ünnepeltetést. Ennek dacára megjelent azon az estélyen, melyet a Rezzonico-palotában tiszteletére rendeztek. Zenés estély volt ez; Maestro Ferdinando Bertoni maga vezényelte «Calipso palotája» című kétszólamú cantatáját, melyet a legkiválóbb velencei énekkarok együttesen adtak elő. A műpartitúrája ma is látható a Rezzonico-palota könyvtártermében kiállított tárgyak között. A feljegyzések szerint II. József az előadás befejezése után feltűnés nélkül távozott és a kapu előtt várakozó gondolójába szállt.

A nagyarányú költekezésre idővel a Rezzonico-család gazdagsága kifogyhatatlannak látszó bőségszaruja sem bizonyult azonban elégségesnek. A palota, melyet el kellett adni, hanyatlásnak indult és már-már az elfelejtett, lassan pusztuló műrecek közé került, amikor Velence polgármestere néhány évvel ezelőtt megvételét határozta el.

Az idei évvel azután Cà Rezzonico életének új szakasza kezdődött. A XX. század új Olaszországa irányítóinak akaratóból visszaköltözött falai közé az a XVIII. század, melynek velencei művészi hagyatéka eddig igen kevés figyelemben részesült.

Az, amit Nino Barbantini, a tavalyi Tizián-kiállítás zseniális elrendezője, Cà Rezzonicoban alkotott nem múzeum. Jegyzékbe foglalt, számozott és katonás rendbe állított tárgyakra gondolunk e szó hallattára, amit itt hiába keresnénk. Ez a kiállítás, amely eggyel gyarapítja Velence állandó látványosságainak számát, nem egyéb a palota korszerű berendezésénél, aminek segítségével visszaszáll a Serenissima utolsó évtizedeinek hangulata. A fogadótermek csillogása mellett, mely a Canal-Grande főnemesi családainak fényes és előkelő társadalmi életéről beszél, a palota egy-egy eldugott sarkából, a falakra akasztott képekről felénk kacag a kispolgárok Velencéje is, annak a Goldoninak a világa, kinek szobra ott a Rialton túl alig emelkedik a körülötte sétálók fölé és úgy elvegyíti a költő ércalakját a mozgó sokasággal, mintha ő maga is élne és közöttük mozogna.

Három emelete van a Rezzonico-palotának és ezek közül az elsőt foglalnak helyet a fogadótermek, melyeknek hosszú sorát a nagyszabású táncsterem nyitja meg. Itt volt a palota előkelő életének központja, itt gyültek egybe és szórakoztak színes tömegbe vegyülve azok, akiket születésük — nevüknek a velencei nemesek aranykönyvében való szereplése révén, avagy gazdagságuk a legfelsőbb társadalmi rétegbe emelt. Ez a terem hatalmas méreteivel és ügyes felépítésével hat, ettől eltekintve azonban, csak izelítőjét adja annak a művészeti csemegének, amelyet a következő kisebb termekben élvezhetünk igazán. Ha az utóbbiakat is végigjárjuk, találkozunk azzal a három mennyezetfestménnyel, melyet Tiepolo a Rezzonicok részére készített. Egyikük sem tartozik a nagy mester legkiválóbb alkotásai közé, de talán sehol sem oly hatásosak Tiepolo derűs színei, mint itt, ahol a gazdag életöröm meghittségére ráborítják a kék ég és a benne úszó emberfigurák örök tavaszt hirdető mosolyát. Ezekben a kisebb termekben találjuk a XVIII. századbeli velencei bútoroknak legszebb példányaikat is, remekbe készült fafaragványokkal, melyek Andrea Brustolon híres műhelyéből kerültek ki. Végül az első emelet egyik legbájosabb része a pasztellek terme, Rosalba Carriera műveivel. A könnyed finomsággal megrajzolt és nem kivétel nélkül a nagy velencei művésznőtől származó képek közé egyedül az önarcképet vigyít komor hangot azok részére, akik tudják, hogy Rosalba Carriera később elvesztette szemévilágát és mint elmebeteg halt meg.

Egy emelettel feljebb, a settecento festőinek társaságába kerülünk. Két terembe elosztva, találhatók itt a korában nem eléggé értékelt Francesco Guardi művei. Színhatásokban és árnyalatokban gazdag, itt-ott álomszerű festményei között kiválik egy általa készített mennyezet és két ismert, a velencei életből vett képe: a «Ridotto», mely egy játékbárlang mozgalmas életét ábrázolja és a «Zárda társalgóterme», mely bizonyítéka annak, hogy Velencében abban a korban az apácákat sem zárták ki teljesen a farsang örömeiből, hanem látogatásokkal, sőt bábszínházzal szórakoztatták őket. Még nálánál is közelebb férközik az akkori Velence lelkéhez Pietro Longhi, ki festményeiben mutatja be azt a népeletet, melyet Goldoni vígjátékaiból ismerünk. Ezeknek a kedves, a mindennapi életből vett jeleneteknek a festője sohasem mozdult ki szülővárosából, Velencéből és ott is halt meg nyolcvanéves korában. Kiállított képei között van néhány történelmi tárgyú is, melyek közül bennünket talán közelebről is érdekelhet az, amelyik Savoyai Jenő herceget ábrázolja táborában egy sátor előtt, mely fölött a kétfejű sas teregeti szárnyait.

Guardi és Longhi mellett, kiket már előbb ismertünk, a Rezzonico-

palota második emeletén újdonságot is találunk, melyet majdnem új fedezésnek tekinthetünk; Giamdominico Tiepolo falfestményeit, melyeket a festőcsalád Zianigoban hátramaradt villájából sikerült ide átmenteni. Amidőn ugyanis a nagy Tiepolo, Giambattista, Würzburgban végzett munkája fejében nagyobb pénzösszeghez jutott, ezt arra használta fel, hogy villát vásároljon saját maga és a családja részére Zianigoban. Nem sokáig maradt azonban itt a család, mert újabb megrendelések Spanyolországba szólították, ahol Giambattista 1770-ben, Madridban meghalt. Árván hazatért fia Giamdomenico, visszaköltözött a zianigoi villába és csendes visszavonultságában ennek falait ékesítette festményeivel. A Tiepolo-család kihalta után a festmények is pusztulásra lettek volna kárhozhatóak, ha az olasz kormány nem gondoskodott volna megmentésükről és átszállításukról Velencébe, ahol most a Rezzonico-palotába átültetve látható a zianigoi villa festészet szempontjából érdekes lakosztálya. Az ifjabb Tiepolo művészete, mint azt ezekből az alkotásaiból megismerjük, atyjáétól eltérő. Ő nem olyan nagyszabású, nála nem uralkodik annyira a tér és a levegő, ő nem csapong oly sokat a képzelet világában. Földi lények jutnak szerephez műveiben, melyek a nagy távlatok helyett bensőségebb jelleget nyerne. A Rezzonicoiban őrzött falfestményei között talán legérdekesebbek azok, amelyeket a bohócok (Bajazzók) életéről készített. Az élet mostohagyermekének eme, fehér és szürke színeknek csaknem kizárólagos felhasználásával készült ábrázolása, kesernyés humort csöppent a Cà Rezzonico vidám farsangi örömeikkel tele hangulatába.

A Sala dei Pagliacci pillanatnyi melanchóliája után, íme a harmadik emeleten újra a XVIII. század játékos vidámsága. Longhi, Tiepolo és Guardi rajzainak termeit a Settecento bábszínháznak hű utánzata követi, melyhez eredeti bábokból összeállított gazdag kiállítás csatlakozik. Itt vannak Pantalone, Lindoro, Rosaura, Colombina és mind a többi szereplői a régi Comedia dell'Arte-nak; az olasz színpadnak valóban bábbá merevedett alakjai, amelyeket később Goldoni írott vígjátékai helyettesítettek, csak a való életből vett személyekkel.

A bábszínháztól eltekintve, még a XVIII. századbéli patika is eleven ide átültetett darabkája a Settecento életének. Itt látható teljes, velencei stílusban készült felszerelése, mely néhány igen szép muránói üvegtartályt is magába foglal.

Az utolsó teremben a Settecento ruháinak kiállítása nyert elhelyezést. Ezek között van a híres «Bauta» is, melyet Guardi és Longhi képein az előző termekben már oly gyakran láttunk. Háromszögletű kalap, fehér álarc, széles fekete köpeny. Ennek a titokzatos öltözetnek, mely viselőjét felismerhetetlenné tette, a használata csak az év egy részében volt megengedve. Dacára ennek, majdnem azt mondhatjuk, hogy a Bauta szimbólumává lett annak a kornak, mely lassan elhalkuló könnyed ütemeibe fojtotta a nagy-mulrú Serenissima végső agóniáját.

Aki végigjárja a Doge-palota ragyogó pompával ékes termeit, a köz-társaság hatalomtól duzzadó fénykorának bűvkörében él. Érdeemes ezután ellátogatni Cà Rezzonico is, mely megtölti a szívet annak az utolsó száz-esztendőnek andalító muzsikájával, mely még virágokat szór a Dogek-államának már nyitott sírjára.